

AB ve Türkiye’de Yaş Meyve-Sebze Piyasa Düzenlemeleri ve Gümrük Birliği’nin Genişletilmesi Süreci

Filiz PEZİKOĞLU¹

¹Atatürk Bahçe Kùltürleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Yalova
fpezikoglu@hotmail.com (Sorumlu Yazar)

Özet

Avrupa Birliği (AB)’nin Ortak Tarım Politikası (OTP) çerçevesinde pazarlama koşullarını düzenleyen “Ortak Piyasa Düzenlemeleri” (OPD), fiyat ve müdahale, birlik içi serbest dolaşım, 3. ülkelerle ticaret, rekabet ve finansman konularındaki politikaları düzenlemektedir. 2007 yılında 2007/1182 sayılı Konsey Tüzüğü kapsamında meyve-sebze sektörüne ilişkin özel kurallar konulmuştur. 2013 yılında yayınlanan Ortak Tarım Politikası reformu kapsamında 1308/2013 sayılı Konsey Yönetmeliği ile meyve ve sebze sektörü OPD için yenilikler getirilmiştir.

Türkiye’de ise, yaş meyve sebze sektöründe AB üyeliği kapsamında OPD’ne uyum çalışmaları devam etmektedir. Uyum çalışmaları kapsamında piyasa düzenlemelerini içeren mevzuat oluşturma çalışmaları da bulunmaktadır.

1/95 sayılı Türkiye AB Ortaklık Konseyi kararı ile Türkiye ve AB arasında Gümrük Birliği anlaşması kabul edilmiştir. Gümrük Birliği anlaşması bazı ürünlerde karşılıklı istisnaları öngörmektedir. Yaş meyve-sebze ise Gümrük Birliği anlaşmasına tabi değildir. Ancak, değişen piyasa koşulları ve uluslararası kabuller nedeni ile Türkiye ve AB arasındaki mevcut Gümrük Birliği’nin güncellenmesi çalışmaları Nisan 2014’de talep edilmiş ve müzakerelerin 2017 yılında başlaması beklenmektedir.

Bu bildiriye ikincil kaynaklar kullanılarak, yaş meyve-sebze sektörü ile ilgili Gümrük Birliği genişletilmesi sürecinin incelenmesi ve ortak piyasa düzenlemeleri ile ilgili konuların kısa özetinin sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, AB, ortak piyasa düzenleri, gümrük birliği, yaş meyve-sebze

The Common Organization of Agricultural Markets and Customs Union Expansion Process in Turkey and the EU

Abstract

The Common Organisation of Agricultural Marketing (COAM) within the framework of the European Union (EU) Common Agricultural Policy (CAP) is organizing the price and intervention, free movement in the Union, trade with third countries, competition and financing of agricultural crops. In 2007 it has been put under the specific rules for the fruit and vegetable sector by 2007/1182 Council Regulation. The new COAM is published by Council Regulation no. 1308/2013 in terms of the CAP reforms in 2013.

In Turkey, the EU harmonisation process about the COAM is continuing. There is also creating legislations including market regulation in Turkey.

The Customs Union agreement between Turkey and the EU was adopted by the EU-Turkey Association Council Decision no.1/95. Customs Union agreement stipulates mutual exemptions on certain products. The fresh fruit and vegetables were not subject to the Customs Union. However, updating the Customs Union between Turkey and the EU were requested in April 2014, due to the changing market conditions and international acceptances, and negotiations are expected to start in 2017.

The paper aims to explain of the expansion of the Customs Union in terms of related with fresh fruit and vegetables and to present a short summary of the COAM.

Keywords: Turkey, EU, common organization of agricultural markets, customs union, fresh fruit and vegetables

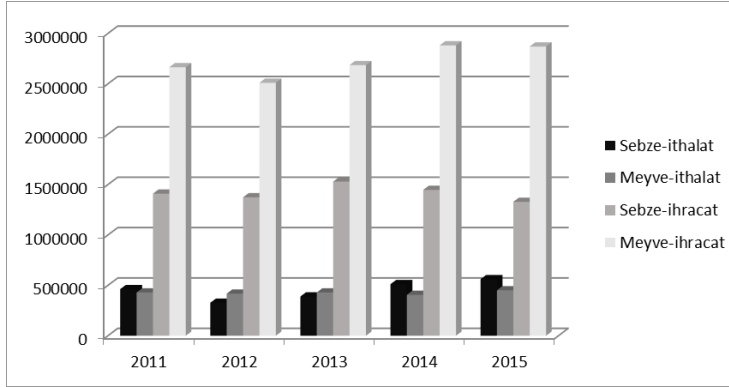
1. Giriş

Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasındaki ilişkilerin başlangıcı 1959 yılında Türkiye’nin “ortaklık başvurusudur”. Ardından 1963 yılında “Ankara Anlaşması” imzalanmıştır. 1973 yılında “Katma Protokol” imzalanmıştır. Türkiye 1987 yılında yeniden tam üyelik başvurusu yapmıştır.

Ankara Anlaşması ile ortaklık ilişkisinin amacı, gümrük birliğinin esasları, tarım, malların, kişilerin, sermayenin ve hizmetlerin serbest dolaşımı, ulaştırma ve rekabet,

ekonomi ve ticaret politikalarının uyumlaştırılması ve ortaklık organları gibi konular hükme bağlanmıştır (Alkan, 2015). Katma Protokol, tarafların dış ticarette gümrük vergileri ile eş etkili vergi ve resimler koymaktan, Protokol’ün yürürlüğe girişinde uyguladıkları gümrük vergileri ile eş etkili vergileri arttırmalarını yasaklamaktadır. Türkiye’nin 22 yıllık süre içerisinde ürünlerin hassasiyetine göre AB Ortak Gümrük Tarifesine uyum sağlaması öngörülmüştür (Karluk, 1996; Alkan, 2015)

Ankara Anlaşması ve Katma Protokol kapsamında

Şekil 1. Türkiye'nin meyve ve sebze dış ticareti (Anonim, 2016e)
Figure 1. Fruit and vegetable global trade of Turkey

ifade edilen gümrük birliği süreci için 1995 yılında Türkiye'nin talebi ile gümrük birliği çalışmaları başlamış ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı sonucunda, 1996 yılında Türkiye ve AB arasında "Gümrük Birliği" kurulmuştur. Gümrük Birliği sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünlerinin sanayi payını kapsamaktadır.

Gümrük Birliği, taraf ülkeler kendi aralarındaki ticarette, gümrük vergisi ve kısıtlamaları kaldırmaları ya da tavizler vermelerini ve aynı zamanda üçüncü ülkelere de aynı gümrük tariflerini kullanmalarını zorunlu tutmaktadır.

AB'de yaş meyve ve sebzeler için yapılan düzenlemeler, pazarlama standartları, üretici örgütleri, müdahaleler, üçüncü ülkelerle ticaret konularını içermektedir. Çeşitli yıllarda OTP'de yapılan reformlar OPD'nde de değişiklikler yapılmasına neden olmuştur. Reform öncesi AB'de meyve ve sebze piyasalarında yaşanan sorunlar; büyük perakendecilerin piyasa fiyatı oluşturmadaki önemli etkisi, üçüncü ülkelere gelen düşük fiyatlı ve kaliteli ürünlerle rekabet edebilirliğin azalması, kilit unsur olan üretici örgütlerine çiftçilerin rağbet göstermemesi olarak belirtilmektedir. Bunların yanında, OTP'deki sadeleştirme düzenlemeleri ve DTÖ taahhütlerine uyum ve kriz dönemlerinden üreticilerin daha az etkilenmesi sağlamak amacıyla OPD'nde reform çalışmaları yapılmıştır (Köse, 2007).

Gümrük Birliği hayvan ve bitki sağlığı konuları ile birlikte, Türkiye'de Ortak Piyasa Düzenlerinin (OPD) tesis edilmesini de istemektedir (Tan ve Dellal, 2003). AB, 1962 yılından bu yana Ortak Tarım Politikası (OTP) ve OPD mevzuatına sahiptir ve politikalar uygulamada özümsemiştir. Ancak, Türkiye'de OPD amacıyla henüz çok yeni bazı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. 5957 sayılı kısaca Hal Yasası olarak tanımlanan yasa, 2010 yılında çıkarılmıştır. OPD kapsamında değerlendirilebilecek diğer mevzuatlar ise, 1969 tarihli 1163 sayılı Kooperatifler Yasası ve 2004 tarihli 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Yasasıdır. Türkiye'de fiyat oluşumu açısından Toptancı Hallerin rolü daha yüksek

iken, üretici birlikleri ya da kooperatiflerinin fiyat oluşumuna katkıları yok denecek kadar düşüktür. Ayrıca fiyat müdahalesi amacıyla gereken organizasyon henüz tamamlanmamıştır.

Türkiye'de 2015 yılında toplam 5.4 milyar \$'lık yaş meyve-sebze ihracatı (07 ve 08 GTİP no) gerçekleştirilmişken, ithalat 920 milyon \$ olmuştur. İhracatın %46.3'ü AB ülkelerine yapılmaktadır. İthalatın %8.8'i AB ülkelerinden gerçekleştirilirken, %17.1'i AB'nin Transatlantik Gümrük Birliği anlaşması yapmak üzere olduğu

ABD'den yapılmaktadır (Anonim, 2016e). Türkiye'nin 07 ve 08 GTİP no ile yapmış olduğu son beş yıla ait dış ticaret verileri Şekil 1 ve 2'de izlenebilmektedir.

2. Avrupa Birliği ve Türkiye'de Yaş Meyve ve Sebze Piyasa Düzenleri

Avrupa Birliği'nde tarım ürünlerine yönelik piyasa düzenleri, Ortak Tarım Politikası (OTP) kapsamında ele alınmaktadır. Farklı yıllarda reformlar geçirmesine karşın OTP'nin hedefleri; üretim standartlarını ve teknolojiyi geliştirmek, tarımsal üretim araçlarının etkin kullanımını sağlamak, AB içi tarımsal verimliliği arttırmak, piyasalarda istikrar sağlamak, ürünlerde arz ve gıda güvenliği sağlamak, istihdamda istikrar sağlayarak çevreye uyumlu bir üretim şekli ile üreticinin ekonomik ve sosyal refahını sağlamak olarak sınıflandırılabilir. İlk çıkış üretim arzında istikrar sağlamak iken, daha sonra gıda güvenliği ve üretici gelirini artırmak amaçlanmıştır. Arz fazlalığı ve destekleme ödemelerinin bütçeye fazla yük getirmeye başlaması nedeniyle de çeşitli yıllarda reform çalışmaları yapılmıştır (Kilit, 2012). 2010 yılında başlayan reform çalışmaları 2020 Avrupa Stratejisine uygun olarak 2014-2020 dönemini kapsamaktadır. Bu reform çalışmasında, kırsal kalkınma stratejisi ile DTÖ yeşil kutu kapsamında desteklemelerin artırılması öngörülmüştür. 2013 sonrası OTP reformu üç nedenden etkilenmiştir. Reformu etkileyen dış faktörler; ekonomik faktörler (gıda güvenliği, küreselleşme, yüksek girdi fiyatları vb), çevresel faktörler (kaynak verimliliği, toprak-su kalitesi vb) ve bölgesel faktörlerdir (kırsalda demografik, ekonomik ve sosyal değişimler) (Sayın vd., 2012; Yıldırım ve Dellal, 2014). 2013 reformunun temel hedefleri aşağıdaki şekilde özetlenmektedir (Kilit, 2012);

Gıda tedarik zinciri güvenliği: Yeni bir doğrudan ödeme sistemi, üretime bağlı desteklerin devamı, genç çiftçi, daha az avantajlı bölgeler için daha fazla destek,

ödemelerin %30'unun çevreci ödemelere ayrılması.

Çevresel ve ekonomik olarak sürdürülebilir rekabet gücü: Üretici örgütlülüğünü piyasa koşullarını etkileyebilecek şekilde güçlendirilmesi, Ar-Ge harcamalarının artırılması, kriz yönetimi araçlarının geliştirilmesi.

Avrupa genelinde tarımsal rekabet gücünün temini: Kırsal kalkınma fonu, yapısal fonlar, kırsal bölgelerin rekabet gücünün artırılması, yeşil destekler vb.

OTP'nin basitleştirilmesi.

Ortak Piyasa Düzenleri (OPD), ise tarımsal üretim ve ticaretini düzenlemek amacıyla her bir ürün ya da ürün grubu için OTP kapsamında ele alınan düzenlemeleri içermektedir. OPD'nin başlıca amaçlar; AB piyasalarındaki ürünler için teke fiyat uygulaması, üretimi kontrol edecek ve dış ticareti düzenleyecek mekanizmaların kurulmasıdır (Sayın vd., 2012). Meyve ve sebze OPD'nin genel hatları; üretici örgütleri, branşlararası örgütler, pazarlama standartları, müdahaleler, işletmeye yönelik destekler ve üçüncü ülkelerle ticaret olarak bildirilmektedir (Köse, 2007; Sayın vd., 2012). 1308/2013 sayılı Yönetmelik ile "pazar koşulları" belirlenmiştir. 2014 yılında yürürlüğe giren Yönetmelik'te önemli başlıklar aşağıdaki gibidir (Anonim, 2016a);

- Pazar müdahaleleri
- İstisnai önlemler
- Arz kontrol önlemleri
- Diğer önlemler
- Üretici ve branşlararası örgütlenme
- AB üyesi olmayan ülkelerle ticaret

Yönetmeliğin amacı, pazar destek araçları (örneğin kamu müdahaleleri ve özel sektör yardımları gibi) istisnai önlemler ve bazı özel (özellikle meyve, sebze ve üzüm) sektörlere yönelik desteklemeleri kullanarak tarımsal piyasaların güvenliğini sağlamaktır. Üretici örgütlülüğünün güçlendirilmesi ve minimum kalite gerekliliklerine yönelik konuları da içermektedir. İstisnai önlemler, önemli fiyat dalgalanmaları, hastalık ve zararlı istilaları olasılığı vb özel önlem gerektirici durumlar için belirlenmiştir. Okullarda meyve ve süt tüketimi için ayrılan bütçe ödeneği 90 milyon €'dan 150 milyon €'ya çıkarılmıştır. Böylece, Birlik içinde son zamanlarda azalan meyve tüketiminin artırılması ve arz dengesinin sağlanması da hedeflenmektedir. Üçüncü ülkelerle yapılacak dış ticarete taze ve işlenmiş meyve ve sebzeler için ithalat ve ihracat lisansları talep edilebilecektir.

AB müktesebatına uyum açısından, "Avrupa Birliği'ne katılım için ulusal eylem planı: 2016-2019" kapsamında aşağıdaki konularda hazırlık aşamasında olan mevzuat çalışmaları görülmektedir (Anonim, 2016b):

* Tarımsal ürünlerde ortak bir piyasa düzeni kurulmasına ilişkin 1308/2013 sayılı AB mevzuatına uyum amacıyla, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB) ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından "1163, 5200 ve 5957 sayılı kanunlarda değişiklik yapılması ya da yeni düzenlemeler oluşturulması" konusunun 2017 yılı ikinci döneminde yasalaşması beklenmektedir. Bu kanunlarda değişiklikler yapılması ya da ilave düzenlemelerle tarım sektöründe faaliyet gösteren üretici örgütlerinin AB'ye uyumlu bir örgütsel yapı ve işlev kazanmaları, AB'ye uyumlu bir Ortak Piyasa Düzeni (OPD) geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

* Ortak Tarım Politikası (OTP)nin finansmanı, yönetimi ve izlenmesine ilişkin 1306/2013 sayılı AB mevzuatına uyum amacıyla, GTHB tarafından 2017 ikinci döneminde çıkarılması düşünülen bir yönetmelik hazırlanmaktadır.

* Yine OTP'nin finansmanı, yönetimi ve izlenmesi kapsamında GTHB tarafından 2017 yılı ikinci döneminde Entegre İdare ve Kontrol Sistemine ilişkin bir yönetmelik hazırlığı bulunmaktadır.

3. Türkiye-Avrupa Birliği Arasındaki Gümrük Birliği ve Genişletilme Süreci

Ankara Anlaşması'nda Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğuna entegrasyonu için ortaya koyulan üç dönem sonuncusu olan "son dönem"de, Türkiye ile Topluluk arasında bir gümrük birliği tesis edilmesi öngörülmüştür. Ortaklık Konseyi'nin 6 Mart 1995 tarihinde yapılan toplantısında alınan "Gümrük Birliği Kararı" Gümrük Birliği'nin son döneminin uygulamaya konulmasına ilişkin koşulları belirlemektedir. Böylece, Katma Protokol'de öngörülen 22 yıllık Geçiş Dönemi, 1 Ocak 1996 tarihi itibarıyla son bulmuş ve Türkiye'nin AB'ye katılımı yolunda "Son Dönem"e girilmiştir. 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı olarak bilinen bu anlaşmada, tesis edilecek Gümrük Birliğinde yalnızca gümrük vergileri ve eş etkili vergilerin kaldırılması ve AB'nin üçüncü ülkelere uyguladığı Ortak Gümrük Tarifesinin uygulanması yer almayıp, aynı zamanda tarafların birbirleri üzerinde rekabeti bozucu her türlü önlemden vazgeçmesi de karara bağlanmıştır (Anonim, 2016c).

1996 yılında uygulamaya başlanan Gümrük Birliği, sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünlerinin sanayi payını içermektedir. Gümrük Birliği (GB) süreci nedeniyle Türkiye aşağıdaki araçları AB ile birlikte uygulamak durumundadır (Karluk, 1996; Alkan, 2015):

- Ortak Gümrük Tarifesi (OGT)
- İthalatta ve ihracatta ortak kurallar
- Miktar kısıtlamalarının yönetimi
- AB müktesebatı ile uyumlu desteklemeler vb.

Türkiye'de uygulanan politikaların AB'ye göre değer-

lendirildiği bir çalışmada, Türkiye'de;

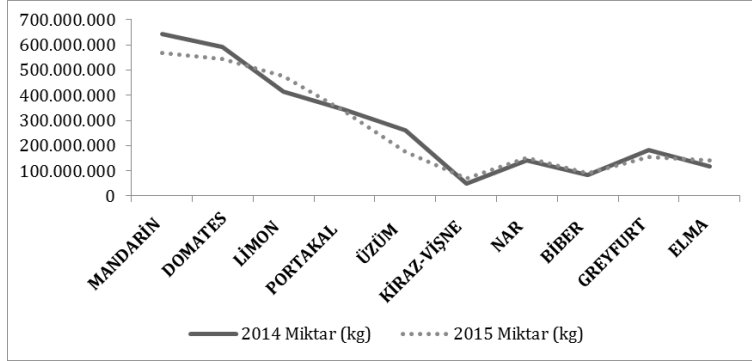
- Pazarlama kanalındaki aktörlerin sayısının fazla ve üretici etkinliğinin zayıf olduğu,
- Yaş meyve-sebze piyasa düzenlemesine ilişkin gelecek stratejisinin ve buna ilişkin makro hedef ve uygulama planlarının açık olmadığı,
- Piyasa düzenlemesinde pek çok kurum ve kuruluşun olduğu, kontrol ve denetimin zorlaştığı,
- Pazarlama odaklı üretici örgütlülüğünün yetersiz olduğu,
- Tarımsal finans sisteminin meyve-sebze sektörünün ihtiyacını karşılayamadığı,
- Paketleme, ambalajlama vb tesisler konusunda yetersizlikler olduğu,
- Kalite ve standartlar konusunda üreticilerde tam bilinçlenme olmadığı ifade edilmektedir (Sayın vd., 2012).

Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından yapılan bilgilendirmede, Gümrük Birliği'nin güncellenmesine ilişkin sürecin Ekonomi Bakanlığı'nın koordinasyonunda Avrupa Birliği Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı ile birlikte yürütüldüğü ve 29 Kasım 2015 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen Türkiye-AB Zirvesi Sonuç Belgesinde Gümrük Birliği'nin güncellenmesi hususunun teyit edilerek, hazırlık çalışmalarının başlatılmasına dikkat çekildiği ifade edilmektedir (Anonim, 2016c).

Gümrük Birliği'nin genişletilmesi ile ilgili çalışmalar 2014 yılında başlatılmış olup, bu çalışmaların amacı; Türkiye'nin AB karar alma mekanizmalarına katılımı, AB'nin Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA)'na Türkiye'nin taraf olmasının sağlanması ile gümrük birliğinin hizmetler, kamu alımları ve tarım sektörüne genişletilmesi olarak ifade edilmektedir. Tarım ürünlerinin Gümrük Birliği'ne dahil edilmesi durumunda beklenen etkiler üç ana konuda tanımlanmaktadır (Köse, 2016):

- Tarımsal ürünlerde AB'nin daha rekabetçi olmasından dolayı tarımsal ürün ithalatının artması beklenebilir
- Düşürülen gümrük vergileri nedeni ile tarımsal ürün ihracatı, sağlık ve bitki sağlığı standartları gibi tarife dışı engellerle karşılaşılabılır
- Üreticiler üzerinde kısa vadeli olumsuz etkiler beklenebilir.

AB ile ABD arasında başlayan Serbest Ticaret Anlaşması (Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşması - TTIP) taraf ülkelerin kendi aralarında gümrük vergisi ve kısıtlamalarını kaldırmaları, ancak üçüncü ülkelere karşı kendi gümrük tariflerini kullanabilecek-

Şekil 2. Türkiye'nin yaş meyve-sebze ihracatında ilk on ürün (Anonim, 2016d)
Figure 2. The first ten crops in Turkey fresh fruit and vegetable export.

leri bir anlaşmadır. ABD'nin Türkiye ile bir serbest ticaret anlaşması (STA) imzalama zorunluluğu bulunmadığından, TTIP anlaşmasının onaylanması durumunda ABD ürünlerinin sıfır gümrük vergisi ile AB üzerinden Türkiye'ye giriş yapma olasılığı bulunmakta, ancak Türkiye'nin ABD'ye tarifeler ve ürün kotaları nedeni ile ürün satışında sıkıntılar yaşanacağı ifade edilmektedir. TTIP imzalanması durumunda, Türkiye'nin AB ile ticaretinde olumsuz etkilenecek tarımsal ürünler içinde taze ve kurutulmuş meyve ve sebzeler de bulunmaktadır (Toprak vd., 2014).

Gümrük Birliği nedeniyle AB'nin üçüncü ülkelere yönelik uyguladığı tercihli ticaret sistemini üstlenmek zorunda olan Türkiye'nin, STA'lar çerçevesinde yaşadığı ticaret sapması ve firmaların rekabet gücünün azalması sıkıntılarını AB ile ABD arasında müzakereleri devam etmekte olan Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTIP) kapsamında da yaşamasının kaçınılmaz olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla, Türkiye'nin TTIP ile oluşturulması öngörülen yeni transatlantik ekonomiye dâhil olma hedefinin de Gümrük Birliği'nin güncellenmesi sürecinin başlatılmasında önemli etkisi olduğu ifade edilmektedir (Anonim, 2016c).

Avrupa Birliği'nin talebi ile Türkiye ve AB arasındaki mevcut Gümrük Birliği anlaşması kapsamında yaşanan sorunların tespiti için Dünya Bankası'na bir rapor hazırlanmıştır. Raporda, AB'nin sağlık ve bitki sağlığı kriterlerinin Türkiye tarafından karşılanabilmesi koşuluyla, tarım ürünlerinin Gümrük Birliği'ne dahil edilmesi durumunda Türkiye'de tarım ürünleri tüketici fiyatlarının düşeceği ve refah artışı sağlanacağı belirtilmektedir. GB'ye tarım ürünlerinin dahil edilmesi, OTP uyumunu da gerekli kılmaktadır. 1/95 sayılı Kararda Türkiye'nin OTP'ye uyum sağladığı durumda tarım ürünlerinin de serbest dolaşımdan yararlanabileceği hususu ifade edilmiştir. Kopenhag Kriterlerinde de GB'nin genişletilmesi gereği belirtilmektedir. Tarım ürünleri GB ile OGT'nedahil olduğunda, gümrükler AB tarafı için sıfırlanırken, üçüncü ülkeler için de AB'nin Türkiye'ye göre daha düşük olan vergileri kabul edil-

mek durumunda kalınacaktır (Alkan, 2015).

4. Sonuç

Türkiye, tarımsal altyapısı itibarı ile AB ile benzer özellikler göstermemektedir. Ancak yapılan anlaşmalar ve dünya ticaretine ait gelişmeler ışığında Türkiye'de güvenli gıda arzı, üretici ve tüketici piyasalarında düzenlemeler, tarımsal desteklemeler konularında ciddi çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Buna rağmen Türkiye, AB'nin ortak piyasa düzenlemelerine henüz tam anlamıyla sahip değildir ve bu düzenlemeler uygulamada yer bulamamaktadır. AB'nin 1962 yılından bu yana uyguladığı ve değişen koşullara uyum sağlayabilecek bir sistem haline gelen OTP ve OPD'ine Türkiye'nin kısa sürede uyum sağlaması beklenmektedir. Genel olarak işletmeler, sermaye yapıları açısından rekabet edebilecek seviyede değildir. Tarım piyasalarına yön verecek fiyat müdahale mekanizması meyve ve sebzeler açısından oluşmuş durumda değildir. Özellikle üretim planlamasına yön vermek ve teknik anlamda çözümler sunma açısından üretici birlikleri etkin değildir.

Türkiye'de tarıma yön verme çalışmaları açısından, doğrudan ödemeler ve havza bazlı destekleme ödemeleri gibi araçlar kullanılmaktadır. 1163 ve 5957 sayılı yasalarda yapılması düşünülen değişiklikler, Gümrük Birliği genişleme süreci sırasında yapılacağından, değişikliklerin OPD uyumu açısından ne derece geri dönüş vereceği bilinmemektedir. Türkiye tarımında AB'nin OTP ve OPD'ne uyumu ile ilgili çalışmaların sahada ortaya çıkaracağı değişiklikler izlendikten sonra ihtiyaç duyulabilecek düzeltmeler yapıldıktan sonra Gümrük Birliği genişleme sürecinin Türkiye tarımı açısından avantaj oluşturacak şekilde gerçekleşmesi beklenebilir. Söz konusu yasalarda meyve ve sebzeler açısından, istisnai önlemler, arz kontrol önlemleri ile piyasa müdahalelerine yönelik Türk tarımının gerçekleri göz önüne alınarak değişiklikler gerçekleştirilmelidir. Ticari işletmeler yanında, çevre ile uyumlu tarımsal sistemlerin sürdürülebilirliği açısından aile işletmeciliğinin de farklı seviyelerde sistem içinde yer alması düşünülmeli gereken konulardan biridir. Bir diğer önemli konu ise, dünya piyasalarında rekabeti artırıcı ve marka yaratıcı desteklemelerin de OPD düzenlemeleri içinde dikkate alınmasıdır.

Tarım ürünlerinin Gümrük Birliği'ne dahil edilmesi, Ankara Anlaşması da dahil olmak üzere pek çok resmi belgede yer almaktadır. DTÖ tarım müzakereleri de bunu gerekli kılmaktadır. AB'nin taraf olduğu ekonomik ve serbest ticaret anlaşmalarının Türkiye'nin tarım sektörü açısından risk oluşturduğu ve bu riskin GB'nin genişletilmesi ile kapatılabileceği belirtilmektedir.

Gümrük Birliği'ne tarım ürünlerinin dahil edilmesi

sonucunda, ithalatın artacağı, iç piyasada tüketici fiyatlarının düşeceği ve yerli üreticinin refahında azalma olacağı pek çok çalışmada ifade edilmektedir.

Tarım ürünlerinin Gümrük Birliği'ne dahil edilmesi durumunda yaşanabilecek olumsuzlukların ortadan kaldırılabilmesi amacıyla aşağıdaki konularda akademik ve politik anlamda çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir:

Sağlık ve bitki sağlığı standartlarına uyum amacıyla, gerek Ar-Ge çalışmalarının gerekse de doğrudan işletmelerin desteklenmesi,

Üretici örgütlülüğünün etkinliğinin ve üreticilerin bilinçliliğinin artırılması,

İstisnai önlemlerin belirlenmesi ve finansman kaynağının oluşturulması,

Depolama, taşıma gibi hizmetler sektöründe tarife dışı engeller açısından uyum çalışmalarının yapılması,

Farklı ürün grupları için değişiklikler içeren piyasa müdahale mekanizmalarının oluşturulması.

Kaynaklar

Alkan U, 2015. Türkiye-Avrupa Birliği Gümrük Birliği Alanına Tarımsal Ürünlerin Dahil Edilmesinin Hukuki Rejimi ve Muhtemel Etkileri. (AB Uzmanlık Tezi). Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara, 141s.

Anonim, 2016a. (ec.europa.eu/agriculture/cap—post-2013/legislation/index_en.htm) (Erişim: Ağustos 2016).

Anonim, 2016b. Avrupa Birliğine Katılım İçin Ulusal Eylem Planı, Ocak 2016-Aralık 2019. T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 244 s. (www.ab.gov.tr) (Erişim: Ağustos 2016).

Anonim, 2016c. (www.ab.gov.tr/index.php?p=46234&l=1) (Erişim: Ağustos 2016).

Karluk, S.R., 1996. Avrupa Birliği ve Türkiye. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 718s.

Anonim, 2016d. Yaş Meyve Sebze Sektörü Türkiye Geneli Değerlendirme Raporu. Yaş Meyve Sebze Sektör Şefliği, Akdeniz İhracatçılık Birlikleri Genel Sekreterliği, Mersin, 13s.

Anonim, 2016e. Çeşitli Yıllar İhracat ve İthalat Kayıtları, TUIK.

Kilit G, 2012. Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası ve Reform Çalışmaları. İKV Değerlendirme Notu, Sayı:52, Mayıs 2012, 12s.

Köse T, 2007. Meyve ve Sebze Ortak Piyasa Düzeni 2007 Reformu. (AB Uzmanlık Tezi). Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara, 89s.

Köse T, 2016. Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA). Avrupa Birliği ve Uluslar arası Kuruluşların Çalışmalarına Yönelik Hizmetçi Eğitim Programı, Eğitim Kitapçığı, Antalya, 22-25 Ağustos 2016.

Sayın C, Ceylan RF, Özalp M, Mencet Yelboğa MN, 2012. Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası, Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Yaş Meyve Sebze Piyasası'nın Değerlendirilmesi. Kumluca Belediyesi, 85s.

Tan S, Dellal İ, 2003. Avrupa Birliği'nde Ortak Tarım Politikasının İşleyişi ve Türk Tarımının Uyum Süreci. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Yayın No:100, Ankara, 71s.

Toprak FE, İlkdoğan U, Taşdan K, 2014. Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı'nın Türkiye Tarım Sektörüne Olası Etkileri. XI. Tarım Ekonomisi Kongresi, Bildiriler Kitabı, Cilt:3, s:1714-1721.

Yıldırım C, Dellal İ, 2014. Avrupa Birliği'nin Yeni Ortak Tarım Politikası. XI. Tarım Ekonomisi Kongresi, Bildiriler Kitabı, Cilt:2, s:877-885.

